

Velecenjeni!

Kar ste mi storili dobrega v Kranjski gori, Vam daje pravico, govoriti z menoj svobodnejše, kakor bi smel kdo drugi. Ali tudi najboljšemu prijatelju ne dovolim, da bi mi delal krivico. Predrznili ste se napisati besedo o »študentu brez dela«. Brez dela! Zdaj, ko berem Vaše pismo in Vam odgovarjam, imam pred seboj korekturne pole za svojo 25. knjigo. Ali še ni dovolj? Kaj naj kar razbrizgam svoje možgane? Vi se hvalite z delom, delom, delom; z dolžnostjo, dolžnostjo, dolžnostjo. Kaj pa je to Vaše delo in ta Vaša dolžnost? Kaj pa bo ostalo od vsega tega, komú koristi in kaj pomeni? Jaz sem bolj globoko orál, moje brazde bodo ostale! Vi ste me pač videli ob vinu in ob puncah; živ krst pa me ne vidi tiste dolge tedne, dni in noči, ko hodim gor pa dol kakor v rešetki in kujem s kladivom stavek na stavek. Saj jaz, hudiča, nisem kriv, da sem Slovenec. Butasti blebetač Sudermann je milijonar, pa nima čisto gotovo niti pol mojega talenta in niti četrtingo moje pridnosti! — Poslal Vam bom čez tri dni svojo najnovejšo knjigo. Takrat prekličite vse, kar ste mi pisali! Saj vendar ni umotvor odvisen od stola in peresa, temveč je odvisen od groznega napora, ki se ga človek iznebi komaj v tistih par urah spanja! Ljudje ne vedo ničesar! S strastjo in ljubeznijo mislim že tri leta na roman, ki bi ga rad napisal in v katerem bi rad vtelesil naš narod, ves, kakor je. V živi podobi njegove zgodovine od 1894—1905. Ne morem! Za tako delo imam moči več kot preveč, toda časa nimam. Treba je namreč čisto živalskega življenja in to stane! Eno samo leto, eno samo leto brez teh grdih skrbi, ki jih nisem jaz kriv, ki jih skrivam, pa jih do konca ne morem skriti! Zdaj ne vem, kam sem zašel. Vaše pismo me je tako razburilo, da nisem vedel, kaj bi. Zaradi tistih par kron sem zašel v sramotno blamažo. Vi, ki imate pamet, ste si morali vendar misliti, da bi Vam brez absolutno nujnega vzroka ne bil pisal. Pa bodi! Navsezadnje bo veljalo za vsakega slovenskega umetnika tisto, kar je rekel Costa za Fr. Levstika: »Krepieren soll der Hund!« Tako je! —

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Cankar